

bataljong

Sterk beleid
voor jonge inwoners

Visietekst Regie vrije tijd

Sterke lokale vrijetijdschansen
voor kinderen en jongeren

2025

Meer info vind je op:

www.bataljong.be/regievrijetijd

CREDITS

Deze tekst kwam tot stand in samenwerking met de Commissie Regie Vrije Tijd.

Redactie:

Bert Delville, Emily Mortier

Vormgeving:

Katrien Dellafaille (eerste editie), Annelies Designs (update en herwerking 2025)

Meer, betere en bredere vrijetijdschansen voor kinderen en jongeren

Het lokaal bestuur als regisseur van de vrijetijdschansen in de gemeente

Kinderen en jongeren hebben recht op vrije tijd! Ze hebben het recht om die (mee) zelf vorm te geven en beleven die voor een groot deel in de gemeente waar ze wonen. Het lokaal bestuur is dus het aangewezen bestuursniveau om dat recht op vrije tijd te waarborgen. Daarom wil je als lokaal bestuur optreden als regisseur van de vrije tijd in de gemeente. Regisseren gaat verder dan zelf activiteiten organiseren en blinde vlekken aanpakken. Het gaat over het kennen van je doelgroep in al zijn aspecten en het samenwerken met alle actoren binnen de gemeente, om kinderen en jongeren zo veel mogelijk kansen te geven op een betekenisvolle vrije tijd.

Wat houdt regisseren in? Waarom zou je kiezen om vanuit die regierol te werken? Hoe zorg je er als lokaal bestuur voor dat alle kinderen en jongeren hun vrije tijd kunnen beleven in de gemeente? In deze visietekst ontdek je hoe Bataljong kijkt naar de regierol van het lokaal bestuur en geven we je een aantal handvatten om mee aan de slag te gaan.

Snel naar...

- [Wat is regie van de vrije tijd?](#)
- [Waarom regisseren?](#)
- [Hoe neem je als bestuur die regierol op?](#)
- [Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid](#)

Wat is regie van de vrije tijd?

Naast het aanbod dat je als gemeente zelf organiseert, zijn er nog verschillende andere vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren in jouw gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de jeugdbewegingen, het jeugdhuis, of de boekenwinkel. Zelfs speelterreintjes en braakliggende gronden waar veel op gespeeld wordt maken daar deel van uit. Om van de grote diversiteit aan aanbod binnen de gemeente een kwalitatief geheel te maken is er nood aan visie, afstemming en sturing. Aan regie dus. Zo kan je het recht op vrije tijd van alle kinderen en jongeren maximaal realiseren.

Overzicht bewaren en samenwerken.

Vanuit je rol als regisseur hou je een helikopterzicht over de vrijetijdskansen in de gemeente. Daarbij werk je samen met een netwerk waarin alle partners verantwoordelijkheid opnemen voor het ontwikkelen van een goed afgestemd aanbod aan vrijetijdskansen. Binnen dit netwerk ontwikkel je een gedragen visie, werk je aan afstemming tussen partners, en zorg je voor ondersteuning en sturing.

Voortdurend op zoek zijn naar verbetering.

Regisseren is een proces dat altijd in beweging is. Je brengt het huidige aanbod van vrijetijdskansen in kaart zodat je betere aansluiting kan maken bij de noden van kinderen en jongeren in de gemeente. Je zoekt daarvoor naar nieuwe potentiële partners en samenwerkingen, en je stemt je ondersteuningsbeleid hierop af.

Wat betekent dit voor jou als regisseur?

- Je zorgt dat je een goede kennis hebt van de leefwereld van kinderen en jongeren in de gemeente.
- Je houdt een helikopterzicht op het aanbod aan vrijetijdskansen in de gemeente.
- Je werkt vanuit een lokaal netwerk en bouwt partnerschappen over beleidsdomeinen heen. Je hebt ook zicht op de beleidslijnen die belangrijk zijn voor kinderen en jongeren binnen al deze domeinen.
- Je geeft bij voorkeur ruimte en ondersteuning aan partners binnen de gemeente, om zelf vrijetijdsaanbod op te zetten.
- Je zorgt voor meer en toegankelijker aanbod van vrijetijdskansen op maat van een diversiteit aan kinderen en jongeren

Wat zijn vrijetijdskansen?

Wanneer we vanuit een lokaal bestuur nadenken over vrijetijdskansen in de gemeente, zijn de usual suspects meestal de activiteiten, kampen,... georganiseerd door de jeugd-, sport-, cultuurdienst. Als we echter vanuit het perspectief van kinderen en jongeren kijken, dan duikt een heel scala aan activiteiten op. Die worden niet enkel georganiseerd door de gemeente, maar ook door anderen op het grondgebied van de gemeente. De jeugdverenigingen, het jeugdhuis, maar ook commerciële partners (vb. de bioscoop, het fitnesscentrum) of ouders, buurtverenigingen en bewoners van de gemeente (vb. speelstraten, buurtfeesten). Deze actoren zijn allemaal actief in de vrije tijd van kinderen en jongeren en zijn dus ook vrijetijdskansen.

Voor onze visie maken we onze blik zelfs nog breder. We nemen ook de vrijetijdsbesteding mee waarvan niemand rechtstreeks de organisator is - waarbij kinderen en jongeren zelf de actor zijn:

op het pleintje tikkertje spelen, hinkelen op de stoep of net thuis in de zetel hangen en rusten, ... Dus ook plekken als het skatepark, het (speel)bos of de parking van de supermarkt waar jongeren na school afspreken, maken deel uit van de vrijetijdskansen in de gemeente.

De verzameling van al deze verschillende mogelijkheden voor kinderen en jongeren om hun vrije tijd in de gemeente door te brengen benoemen we als vrijetijdskansen. Daarbij is het belangrijk te onthouden dat de leefwereld van kinderen niet stopt aan de gemeentegrens. Kinderen en jongeren beleven een deel van hun vrije tijd ook in buurgemeenten of zelfs verder weg. En tegelijkertijd komen kinderen en jongeren van buiten de gemeente hun vrije tijd spenderen op het grondgebied van jouw gemeente (bv na schooltijd). Deze brede blik neem je dus best mee wanneer je over de vrije tijd in de gemeente nadenkt.

Brede vrijetijdskansen

De grote diversiteit aan hoe kinderen en jongeren hun vrije tijd willen en kunnen besteden vraagt ook om samenwerking met een breed scala aan partners. Denk aan sport- en cultuurdiensten en -organisaties, maar ook aan samenwerking met diensten en organisaties die werken rond welzijn of onderwijs. Ook deze partners moeten zich bewust zijn van de rol die zij spelen in het realiseren van vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren.

Deze samenwerking zien we vertaald in verschillende decreten en concepten zoals "Educare"*: een aanpak waar zorg, spelen en leren gelijkwaardig verbonden worden aan elkaar. Het concept roept op tot een integratie van zorg, leren en spelen, en ijvert daarbij voor een betere afstemming en integratie van de kinderopvang, het kleuteronderwijs en de buitenschoolse opvang die tot op heden elk georganiseerd zijn met eigen klemtonen en visies.

**Meer weten over Educare? Check de website van [VB/K](#).*

VRIJE TIJD IN DE GEMEENTE

BOVENLOKAAL

(Vrije tijd stopt niet aan de gemeentegrens.)

VRIJETIJDKANSSEN

Thuis

Parking supermarkt

Winkelcentrum

Speeltuin

Skatepark

De zetels + wifi
in de bibliotheek

VRIJETIJDZAANBOD

Zwembad

Sportclubs

Jeugdhuis

Jeugdwelzijnswerk

Academie

Jeugdbeweging

Speelstraten

Café / concertzaal / dancing...

Open jeugdwerk-
initiatievenGEMEENTELIJK
VRIJETIJDZAANBOD

Speelplein

Grabbelpas-aanbod

Bibliotheek

Sportpleintjes

Kindervoorstellingen CC

Waarom registreren?

WAAROM

Handelen vanuit een kinderrechtenreflex

België ratificeerde het [Kinderrechtenverdrag](#) en gaf zo ook lagere bestuursniveaus beleidsverantwoordelijkheid om de kinderrechten in de praktijk om te zetten. Meer nog, de VN-Habitat conferentie (1996) stelt dat het implementeren van kinderrechten inhoudt dat er gebouwd wordt aan een leefbare en duurzame samenleving. En laat dat net de kerntaak van een lokale overheid zijn.

Als lokaal bestuur ben je het meest nabije bestuur voor kinderen en jongeren en dus de aangewezen overheid om de kinderrechten te verwezenlijken. Een aantal van die rechten hebben rechtstreeks betrekking op de vrije tijd van kinderen en jongeren:

- Recht op ontspanning, rust en vrije tijd (art. 31)
- Recht op vrijheid van vereniging (art. 15)
- Recht op inspraak (art. 12)
- Recht op informatie op maat (art. 17)

Als regisseur heb je de kans om deze kinderrechten te realiseren binnen het volledige aanbod van vrijetijdskansen in de gemeente.

Meer en gedifferentieerd aanbod creëren

Door als regisseur verschillende partners te betrekken en hen vanuit hun eigenheid, visie en expertise te laten meedenken, zorg je voor een flexibeler vrijetijdsaanbod, dat een groot publiek kan aanspreken. Door die visies en expertises ook te ontsluiten voor je hele netwerk en door het initiëren van nieuwe samenwerkingen, versterk je bovendien je partners in hun (samen)werking. Kortom, partners betrekken in het creëren van vrijetijdskansen zorgt voor:

- Een aanbod dat beter afgestemd is op de noden en interesses van kinderen en jongeren.
- Je kan flexibeler inspelen op veranderende contexten, nieuwe trends, ...
- Meer kansen om te experimenteren en vernieuwend aanbod te creëren.

Werken aan actief burgerschap

Kinderen en jongeren maken gemiddeld één derde van de burgers in je gemeente uit. Ze zijn dus een belangrijk deel van je gemeente en geven er mee vorm aan, door de plekken waar ze spelen of aanwezig zijn, door de interacties met anderen, door de engagementen die ze opnemen,... We benoemen dit meestal als actief burgerschap of 'burgerschap-als-praktijk'.

Ze zijn zich veelal niet bewust van hun burgerschap in die situaties, maar het is er wel. De vrije tijd van kinderen en jongeren is een ideale plaats om hen te laten experimenteren met actief burgerschap. Binnen de vrije tijd heb je als lokaal bestuur de kans om:

- de ruimte te voorzien voor kinderen en jongeren om zich te verdiepen in wat hen interesseert,
- kinderen en jongeren kennis te laten maken met andere visies en waardenkaders,
- kansen te creëren om zich te engageren of zelf initiatief te nemen binnen de gemeente.

Kinderen en jongeren kiezen vaak nog voor andere 'uitingsvormen' van burgerschap. Ze doen dat niet altijd via overleg, via de geijkte kanalen. Besteed dus voldoende aandacht aan de signalen die kinderen en jongeren via hun vrije tijd aan het lokaal bestuur geven, ook als die signalen er anders uitzien of minder evidente boodschappen in zich dragen.

Als lokaal bestuur heb je meer vat op lokale vrijetijdschansen

Met een breed helikopterzicht op de vrijetijdschansen, en een goede kennis van de noden van kinderen en jongeren, kan je als lokaal bestuur richting geven aan het aanbod in je gemeente. Vanuit een gedeelde visie kan je dan gericht ondersteuning bieden aan acties, organisaties of specifieke doelgroepen, om zo het aanbod uit te breiden en blinde vlekken weg te werken. Door je partners in het netwerk verantwoordelijkheid en medezeggenschap te geven, erken je hun expertise, ontwikkel je draagvlak en kan je hen engageren om vanuit hun eigen standpunt mee te werken aan de gedeelde visie op vrije tijd.

Een kwaliteitsvol aanbod van vrijetijdskansen ontwikkelen

Binnen je stad of gemeente streef je naar een kwalitatief vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren. Dat aanbod bestaat uit de combinatie van alle vrijetijdskansen in de gemeente. We kijken binnen deze tekst dus niet naar de kwaliteit van afzonderlijke activiteiten, maar naar het geheel. Omdat dit geheel vanuit verschillende diensten, organisaties en mensen vertrekt, is het ontwikkelen van dit aanbod een geïntegreerd verhaal, waarbij je alle partijen betreft.

Een kwaliteitsvol aanbod van vrijetijdskansen

Wanneer is aanbod kwalitatief? Wanneer de optelsom van het aanbod iedereen bereikt? Wanneer er plaats is voor persoonlijke groei? Wanneer alle kinderen en jongeren minstens iets kunnen doen?

→ HET AANBOD IS TOEGANKELIJK VOOR ALLE KINDEREN EN JONGEREN

Je kan je aanbod aan vrijetijdskansen aan de **7 B's** toetsen. Zijn de vrijetijdskansen in je gemeente Bruikbaar, Beschikbaar, Begrijpbaar, Betaalbaar, Betrouwbaar, Bereikbaar en Bekend voor de kinderen en jongeren?

→ HET AANBOD WORDT VORMGEGEVEN VANUIT DE LEEFWERELD VAN KINDEREN EN JONGEREN

Weet je wat er leeft bij kinderen en jongeren in de gemeente? Wat missen ze nog? Welke plekken in de gemeente zijn voor hen belangrijk? Hebben kinderen en jongeren voldoende mogelijkheden om zelf mee vorm te geven aan hun vrije tijd in de gemeente?

Ga op zoek naar indicatoren waaraan je de kwaliteit van het vrijetijdsaanbod in je gemeente kan toetsen. Gebruik de indicatoren ook echt als toetssteen, als reflectie-instrument en niet enkel als rapportage-instrument.

→ ER IS GEVARIEERD AANBOD OP MAAT VAN KINDEREN EN JONGEREN

Is er voldoende keuze voor kinderen en jongeren in de gemeente? Is er ruimte voor partners om met nieuw aanbod te experimenteren? Kunnen kinderen en jongeren zelf met ideeën aan de slag?

→ HET AANBOD ZET IN OP MAXIMALE VRIJE KEUZE VAN KINDEREN EN JONGEREN

Hebben kinderen en jongeren de mogelijkheid om zelf te kiezen hoe ze hun vrije tijd invullen? Krijgen ze hiertoe info op hun maat? Is het aanbod afgestemd op het ritme waarop zij leven? Worden er impliciet bepaalde keuzes verwacht of vereist van groepen kinderen en jongeren? Kunnen ze zich zelfstandig en veilig verplaatsen van en naar activiteiten?

ALLE kinderen en jongeren!

Het klinkt voor iedereen logisch dat alle kinderen en jongeren moeten kunnen genieten van hun vrije tijd. In de praktijk zijn er in een gemeente echter veel verschillende doelgroepen die niet zo makkelijk aansluiting vinden bij bestaande vrijetijdskansen. Het is dan ook de opdracht van het lokaal bestuur om als regisseur een zo volledig mogelijk zicht te hebben op welke kinderen en jongeren in de gemeente aanwezig zijn en waar ze nood aan hebben.

Denk hierbij niet alleen aan praktische noden (voor bv. kinderen en jongeren met een beperking of kinderen en jongeren die het Nederlands nog niet helemaal machtig zijn), maar ook aan pedagogische of sociale noden. Kinderen en jongeren die opgroeien in kwetsbare situaties hebben bijvoorbeeld meer nood aan veilige plekken. Ze hebben dikwijls ook andere verwachtingen van vrijetijdsaanbod, omdat ze vanuit hun leefwereld andere zaken belangrijk vinden. Zo hebben ze misschien meer nood aan een plek waar ze naast de ontspanning ook terecht kunnen met vragen over werk of onderwijs. Jonge nieuwkomers zien vanuit hun leefwereld de vrije tijd dan weer als een plek waar ze hun Nederlands kunnen oefenen.

Tegelijkertijd is het belangrijk om te begrijpen dat aandacht hebben voor verschillende doelgroepen niet betekent dat je per se voor elke groep een apart aanbod moet uitwerken. Ga in gesprek met de betrokken doelgroep om samen te bekijken welk aanbod nodig is en/of hoe drempels naar bestaand aanbod weggewerkt kunnen worden.

Denk ook breder dan de kinderen en jongeren uit jouw gemeente. Sommige kinderen en jongeren zijn niet op je grondgebied gedomicilieerd, maar spenderen wel een groot deel van hun (vrije) tijd in de gemeente, zoals kinderen en jongeren die in je gemeente naar school gaan of die (tijdelijk) verblijven in een voorziening.

Kortom, hét kind en dé jongere bestaat niet. Individuen in onze samenleving hebben verschillende sociale identiteiten*, zoals ras, geslacht, klasse, seksualiteit en beperking. Dat leidt tot heel wat verschillende ervaringen in hoe het recht op vrije tijd gerealiseerd kan worden.

**Wil je hierover meer weten? Lees het kennisartikel over intersectionaliteit op de website van [KomaF](#).*

Door meer in te zetten op onze regierol kunnen we een breder en gevarieerder programma aanbieden aan onze kinderen en jongeren. Het geeft ons handvaten om partners mee te krijgen in onze visie, en bijvoorbeeld meer aandacht te schenken aan kwetsbare doelgroepen.

Bruno Smet, Diensthoofd Jeugd, Gemeente Evergem

Recht op echte vrije tijd

We kunnen vrije tijd vanuit verschillende standpunten benaderen. Maar binnen deze visietekst willen we vooral de nadruk leggen op vrije tijd als tijd die kinderen en jongeren autonoom mogen vormgeven. Voor volwassenen is het vanzelfsprekend dat je zelf beslist hoe jij je vrije tijd invult, al zijn daar dikwijls randvoorwaarden of compromissen aan verbonden. Voor kinderen en jongeren is dat minder evident. Ouders of 'pedagogisch verantwoordelijken', zoals animatoren of begeleiders hebben vaak een grote rol in de invulling van de vrije tijd. De tijd die volledig door een kind of jongere zelf kan ingevuld worden is relatief beperkt.

Daarom is het belangrijk om vanuit deze insteek kinderen en jongeren te benaderen als volwaardige actoren binnen de gemeente. Volwaardig actorschap is niet te verwarren met alleenzeggenschap of verantwoordelijkheid. Kinderen en jongeren als volwaardige actoren beschouwen, houdt in dat hun belangen en hun wensen een evenwaardige plaats krijgen in de afwegingen die we maken. De afweging of een vrijetijdsbeleid aansluit bij de eigenheid van een kind of jongere, moet evenveel doorwegen als bv. de bereikbaarheid, de kostprijs of de opvangfunctie van vrijetijdsaanbod.

Kinderen en jongeren moeten de kans krijgen om mee richting te geven aan hoe hun vrije tijd wordt ingevuld en moeten hier mede-eigenaarschap over krijgen. Deelnemen aan bestaand aanbod, kiezen om een dag niet mee op stap te gaan, of toch gewoon het voorstel van mama of papa volgen – allemaal zijn het evenwaardige vormen van actorschap.

Dikwijls worden aan de vrije tijd van kinderen en jongeren bijkomende invullingen gegeven: De vrije tijd moet een leerkans bieden, bijdragen aan de ontwikkeling, ... Daardoor wordt de vrije tijd als "zinvol" bekeken. Wanneer we vertrekken vanuit volwaardig actorschap, moeten we de beleving van kinderen en jongeren meenemen bij het bepalen van wat betekenisvolle vrije tijd is. Kinderen en jongeren willen soms ook 'niets' kunnen doen en vinden dat op zo'n moment een betekenisvolle activiteit.

In onze visie zetten we de betekenisgeving door kinderen en jongeren voorop, en laten we daarnaast ook ruimte voor de motieven van ouders, jeugdwerkers en overheden. Vrije tijd is waardevol op zichzelf. Elk kind heeft recht op betekenisvolle vrije tijd, zonder dat deze een middel is om iets anders te bereiken.

Kiezen voor regie is een proces

Het (in)voeren van regie van de vrije tijd is geen walk in the park. Probeer dus niet alles tegelijk aan te pakken. Maak keuzes over waar je op wil inzetten, en zorg voor heldere verwachtingen. Start met kleine veranderingen in je takenpakket, met het pleiten voor een andere manier van werken, met verdere contacten leggen, ... Begin ook daar waar je goed in bent of waar je jezelf comfortabel bij voelt, maar verlies het bredere doel nooit uit het oog.

Overweeg wat je zelf opneemt en wat niet

Als regisseur zoek je telkens naar welke partners bepaalde taken (mits ondersteuning) op zich kunnen nemen om stappen vooruit te zetten richting je doelstellingen. Wanneer je vaststelt dat partners niet in staat zijn om bepaalde taken op te nemen, kan je kiezen om zelf als organisator op te treden.

Je kan hierbij volgende overwegingen volgen:

- ➔ Hoe groot is de nood voor een bepaalde vrijetijdskans?
- ➔ Hoe groot is de expertise van het lokaal bestuur in het organiseren van die bepaalde vrijetijdskans?

Als er een grote nood is aan een bepaalde vrijetijdskans, en je hebt er expertise over, dan kan je ervoor kiezen om zelf te organiseren. Bezit je zelf niet de juiste expertise? Ga dan op zoek naar een partner, eventueel buiten de gemeentegrenzen, met wie je kan samenwerken. Is de nood niet hoog? Dan is er misschien helemaal geen reden om zelf te organiseren.

Als je zelf als organisator aan de slag gaat is het belangrijk om regelmatig te evalueren of het als lokaal bestuur nog steeds nodig is om dit aanbod te blijven organiseren. Misschien is er toch een partner die geïnspireerd werd en zelf een aanbod ontwikkelde, vind je een partner die het aanbod kan overnemen of bestaan er kansen om de werking te verzelfstandigen. Zorg er altijd voor dat je rol als organisator duidelijk gescheiden blijft van je functie als regisseur.

Hoe neem je als bestuur die regierol op?

Regisseren vraagt een duidelijke houding binnen het vrijetijdslandschap in de gemeente. Een helikopterzicht houden op wat er leeft binnen de vrije tijd van kinderen en jongeren in de gemeente, is een kerntaak van de regisseur. Vanuit die kennis wordt er met partners samengewerkt, aanbod bijgestuurd en gericht keuzes gemaakt rond het ondersteunen van nieuwe vrijetijdskansen.

Het lokaal bestuur is de ideale actor om de regierol op te nemen. Ze bezit de handvaten en tools (bijv. logistieke of financiële ondersteuning) om dit regisseren mogelijk te maken. De belangrijkste voorwaarde voor een regisseur is het bezitten van een duidelijk mandaat. Dit betekent ook dat deze persoon tijd krijgt om een helikopterzicht in te kunnen nemen, het netwerk te leren kennen, ... en over de tools beschikt om te kunnen regisseren. De partners in het vrijetijdslandschap moeten deze persoon dus erkennen in diens rol en het vertrouwen geven om op deze manier aan de slag te gaan.

Als gemeente bestuur is het niet aan jou om aan het stuur te staan van elk individueel aanbod. Je moet net in het kraaiennest zitten om zo het overzicht te kunnen bewaren en zien waar het gemeentelijk schip naartoe kan varen.

Tine Bergiers, verantwoordelijke beleid, Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw

Regisseur zijn dat is ...

... MET EEN BREDE BLIK KUNNEN KIJKEN

... MET EEN BREDE BLIK KUNNEN KIJKEN

Een regisseur kan een brede blik innemen en zweeft als het ware een helikopter over het vrijetijdslandschap. Daarbij weet de regisseur waarom er aan regie gedaan wordt en wat de grote doelen zijn. De regisseur neemt een **toekomstperspectief** in en kijkt dus verder dan het heden. Moeilijkheden op korte termijn bij een bepaalde vrijetijdskans kunnen net opportuniteiten bieden op de lange termijn voor het groter geheel. Er wordt ook nagedacht over de legislaturen en meerjarenplannen heen, om tot de stabiele regie te komen die nodig is om bepaalde zaken te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan het creëren en uitrollen van een masterplan infrastructuur.

Vanuit die brede blik kan een lokaal bestuur zich ook de vraag stellen of het concreet organiseren van vrijetijdsaanbod en het regisseren van de vrije tijd taken zijn die verenigbaar zijn bij dezelfde persoon. Een regisseur moet namelijk met voldoende brede en kritische blik het geheel kunnen overschouwen. Vanuit die brede blik kan de regisseur inzoomen op verschillende vrijetijdskansen, met telkens het grotere verhaal in het achterhoofd.

Regisseur zijn dat is ...

... KENNIS VERZAMELEN EN ONTSLUITEN

Het spreekt voor zich dat je inzicht verwerft in de **doelgroep** voor wie je vrijetijdskansen zal ontwikkelen. Dit kan op verschillende manieren:

- Breng data in kaart* van deelnemers aan het huidige vrijetijdsaanbod. Maak hierbij ook gebruik van de expertise van je netwerk.
- Belevingsonderzoek als krachtig instrument. Hiermee investeer je vanuit het lokaal bestuur in het opdoen van expertise over de doelgroep. Onthoud echter dat zo'n onderzoek slechts een momentopname is. De leefwereld van kinderen en jongeren verandert immers constant.
- Blijf daarom op zoek gaan naar kansen om rechtstreeks contact te houden met kinderen en jongeren. Bezoek activiteiten, en ga langs op plekken waar kinderen en jongeren samenkomen in de publieke ruimte.

Kortom, leer hen kennen, weet wie ze zijn, waar ze zin in hebben en waarom ze al dan niet op bepaalde vrijetijdskansen ingaan. Meer inspiratie en concrete tips vind je in de bouwstenen van beleidsparticipatie die Bataljong ontwikkelde.

Verder ga je als regisseur op zoek naar een zo volledig mogelijk **overzicht** van de mogelijkheden om vrije tijd te beleven in je gemeente en de partners die hierbij een rol in spelen. Deze zoektocht is (gelukkig) nooit af, want er ontstaan dikwijls nieuwe **vrijetijdskansen**. Blijf ook hier dus constant, bewust mee bezig.

Daarnaast heeft ook de **context** waarin vrijetijdskansen gerealiseerd worden een wezenlijke impact op de manier waarop regisseren kan plaatsvinden. Denk in de eerste plaats bijvoorbeeld aan het **politiek kader**. Het college van burgemeester en schepenen, en bij uitbreiding de gehele gemeenteraad bepaalt de manier waarop regie kan plaatsvinden. Breng dus ook in kaart wat hun behoeften en idealen zijn, op welke manier zij kijken naar vrije tijd van kinderen en jongeren en welke expertise zij hierover al dan niet bezitten.

Vergeet ook het managementteam (MAT) niet. Zoals hierboven benoemd zijn er heel wat personen binnen het lokaal bestuur die een invloed uitoefenen. Om op een brede manier vrijetijdskansen te realiseren zal het MAT dus ook een transversale aanpak moeten hanteren.

Naast de politieke context hou je ook rekening met de **maatschappelijke context**. Deze heb je niet zelf in de hand, maar kan een gigantische impact uitoefenen op de manier waarop je vrije tijd voor alle kinderen en jongeren kan realiseren. Denk bijvoorbeeld aan grote crisissen zoals COVID-19 of een vluchtelingen crisis door een internationaal conflict. Maar ook andere tendensen zoals de digitale leefwereld van kinderen en jongeren, regelgeving omtrent studentenjobs of fiscale attesten of de manier waarop gekeken wordt naar kinderen en jongeren in de publieke ruimte spelen een rol.

Kennis verzamelen mag tot slot niet leiden tot een momentopname, maar resulteert in een **steeds ontwikkelende blik**, die ook **samen met de partners** opgebouwd kan worden. Meer nog, deze kennis kan voor elke partner een meerwaarde zijn. Denk bijvoorbeeld aan het overzicht van de terugkerende vakantiecampen, een nieuw initiatief wil vast weten wanneer ze best aanbod creëren. Dat is een win voor hen maar ook voor vrijetijdskansen in het geheel. Het kan dus zeker waardevol zijn om deze informatie ook te ontsluiten naar hen en een gedeelde kennisbasis te ontwikkelen.

*Gebruik [In Kaart](#) als tool om data handig te visualiseren.

Regisseur zijn dat is ...

HOE

... EEN NETWERK BOUWEN EN ONDERHOUDEN

Er zijn heel wat personen en organisaties die een impact hebben op de manier waarop vrijetijdskansen gerealiseerd kunnen worden. Degenen waarmee je samenwerkt om vrijetijdskansen te realiseren in de gemeente zijn jouw partners. Dit kunnen professionals of vrijwilligers zijn. Ze kunnen werken binnen het lokaal bestuur of net niet. Denk aan de lokale jeugdbewegingen en het jeugdhuis, de sportdienst of de verantwoordelijke voor speelterreinen. Leer deze personen kennen, weet hoe hun leefwereld eruitziet (denk bijvoorbeeld aan vrijwilligers in de examenperiode) en op welke manier ze aan de slag gaan.

Partners met wie je samen vrijetijdskansen realiseert, behoren tot jouw netwerk. Maar denk ook breder: De mobiliteitsambtenaar die ijverde voor een bushalte aan het zwembad, de ouderraad van de school die vrijetijdskansen kunnen communiceren of de vervoersmaatschappij die groepskortingen voor het jeugdwerk wil aanbieden. Denk ook aan aanbieders van vrijetijdskansen waar je niet nauw mee samenwerkt zoals de bowlinghal, plaatselijke horeca, ... Niet elk contact moet even nauw zijn. Voor sommige contacten in je netwerk is het genoeg dat je elkaar kent. Anderen zal je dan weer met regelmaat willen betrekken.

De verschillende spelers in het vrijetijdslandschap bieden ook heel wat kansen voor elkaar. Ze kunnen expertise (bijvoorbeeld over de leefwereld van kinderen en jongeren) met elkaar delen, nieuwe contacten leggen en nieuwe kansen zien.

Professionele partners kan je **op regelmatige basis samenbrengen** op basis van de rol die zij spelen in de vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren. Als deze partners elkaar regelmatig ontmoeten en werken aan afstemming van het vrijetijdsaanbod in de gemeente, dienen zich vanzelf kansen aan om samen te werken en projecten op te starten. Maak gebruik van netwerken en structuren die al bestaan in je gemeente. Denk bijvoorbeeld aan het LOK (lokaal overleg kinderopvang), het scholenoverleg, het jeugdwelzijnsoverleg, het lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie, het lokaal samenwerkingsverband BOA (het decreet buitenschoolse opvang en activiteiten), Huis van het Kind, ... Vrijwilligersorganisaties kan je via de jeugd(werk)raad misschien wel bij elkaar brengen.

Rechtstreeks overleg met iedere partner is ook niet altijd nodig. Met een handig **netwerkoverzicht** breng je ieder op de hoogte van elkaars bestaan. Je kan organisaties matchen, of een forum zoals social media aanbieden om vragen met elkaar te delen.

Intergemeentelijk samenwerken

De vrije tijd van kinderen en jongeren stopt niet aan de gemeentegrenzen, zeker niet naarmate zij ouder worden. Heb daar ook oog voor en breng het netwerk in beeld dat buiten de gemeente actief is. Doe dit samen met omliggende gemeenten. Op die manier vergroot je de opties aan vrijetijdskansen alleen maar.

Via een intergemeentelijke samenwerking kan je vlotter afstemmen over de vrijetijdskansen voor kinderen en jongeren in de regio. Meer weten, lees dan zeker de brochure *Grenzen Over door rond regionaal samenwerken*.

Regisseur zijn dat is ...

... GEPASTE ONDERSTEUNING AAN VRIJETIDSPARTNERS VOORZIEEN

Het lokaal bestuur bezit heel wat tools om het realiseren van vrijetijdskansen vlotter te laten verlopen. Vanuit een goede kennis van de partners, kan je op maat werken en ieder de juiste ondersteuning aanbieden. Een kamporganisatie heeft misschien nood aan de contactgegevens van de scholen, terwijl een vrijwilligersorganisatie eerder hulp nodig heeft bij het opstellen van fiscale attesten. Het gaat dus vaak om maatwerk om de gepaste ondersteuning te bieden die de partner nodig heeft, en die bovendien aansluit op de visie omtrent het voeren van regie. We onderscheiden drie vormen waarop je ondersteuning kan bieden:

- **Inhoudelijke pedagogische ondersteuning.** Denk bijvoorbeeld aan het verbinden van verschillende partners, informatie doorsturen of prikkelen met goede voorbeelden. Maar ook het bemiddelen bij een burenruzie, klankbord zijn voor de verantwoordelijken in het kader van een pestproblematiek, of signalen van de partners meegeven aan het lokaal bestuur zijn hier voorbeelden van.

- **Diensten verlenen** aan vrijetijdspartners. Denk bijvoorbeeld aan het aanbieden van gratis kampvervoer, het gebruik van een lokaal, de opmaak van fiscale attesten, of het voorzien van security bij een fuif.
- **Financieel ondersteunen**, denk aan de subsidies die je geeft of kortingen die je aanbiedt.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze ondersteuningsvormen de ingrediënten zijn waarmee je het gepaste ondersteuningsrecept kan maken voor jouw lokale situatie en de aanwezige partners. Het ene lokaal bestuur kiest er bijvoorbeeld voor om verenigingen te ontsorgen op vlak van hun lokalen door hen lokalen van de gemeente ter beschikking te stellen. Het andere lokaal bestuur ziet er de meerwaarde van in om jongeren te leren omgaan met infrastructurele verantwoordelijkheden en zal hen eerder op financiële manier ondersteunen.

Gepaste ondersteuning aanbieden, vraagt een goede kennis van de leefwereld van de vrijetijdspartner en een goede verhouding waardoor de partner ook de weg vindt naar het lokaal bestuur en haar ondersteuning.

Ondersteuning op maat van vrijetijdspartners

Iedere vrijetijdspartner is anders. Denk maar aan de doelgroep voor wie ze een vrijetijdsaanbod organiseren. Jonge kinderen of tieners, kinderen met een maatschappelijke kwetsbaarheid of een beperking,... Het heeft een impact op hoe ze hun werking organiseren. Ook de organisatie van de vrijetijdspartner doet ertoe: gaat het om professionelen of vrijwilligers? Is er een ondersteunende organisatie, zoals een oudercomité of koepelorganisatie? De werking op zich verschilt natuurlijk ook. Een werking die op tentenkamp gaat, heeft andere noden dan een vrijetijdskans waar snoezelen en yoga centraal staan. En tot slot kunnen er altijd ook (individuele) noden opduiken. Denk aan een brand in een lokaal, of een ledentekort, of het feit dat een werking net opgestart is.

Kortom, vanuit een goede kennis van elke partner, of nog beter samen met hen, kan je op zoek gaan naar wie welke soort ondersteuning nodig heeft.

Principes

HOE

Naast de taken die een regisseur op zich neemt, bewaakt die ook enkele principes tijdens het regisseren.

VERTREK VANUIT DE LEEFWERELD VAN KINDEREN EN JONGEREN

Het kwam al aan bod bij de criteria van een kwalitatief aanbod van vrijetijdskansen: start vanuit hoe kinderen en jongeren kijken naar vrijetijdskansen in de gemeente. Neem hun stem mee en betrek hen bij het maken van keuzes rond dit aanbod. Dat stopt niet bij het mee mogen organiseren van activiteiten. Betrek hen ook bij het uittekenen van het beleid en maak je partners bewust van het belang van deze keuze. In onze visietekst over de brede jeugdreflex pleiten we voor het binnenbrengen van de kinder- en jongerenreflex in alle beleidsdomeinen. Het spreekt dus voor zich dat het belangrijk is om je partners binnen de gemeente hier ook van te overtuigen.

EVENWAARDIG PARTNERSCHAP

Erken diensten, organisaties, kinderen en jongeren in hun expertise. Geef bewust vertrouwen aan partners om mee te werken aan het vrijetijdsaanbod binnen de gemeente. Voorzie kansen om hierover mee na te denken. Als regisseur stimuleer je expertiseontwikkeling bij partners. Daardoor krijgen ze een duidelijke rol in je netwerk en moet je deze expertise niet allemaal binnen de eigen dienst ontwikkelen. Wanneer binnen je netwerk (bepaalde) expertise ontbreekt, kan je gericht zelf bepaalde expertise verwerven of partners stimuleren om deze te ontwikkelen. Door de expertise lokaal te spreiden voorkom je dat bij het vertrek van een medewerker veel kennis en ervaring verloren gaat.

VANUIT EEN GEDEELDE VISIE EN GEMEENSCHAPPELIJKE DOELEN

Vanuit de analyse van de lokale context kan je met je partners en netwerk een gedragen visie uitwerken over waar je met de vrijetijdskansen in de gemeente naartoe wil en wat er nodig is om het recht op vrije tijd van alle kinderen en jongeren in je gemeente te garanderen.

Heb bij het werken aan de visie aandacht voor de belangen van je partners en wees transparant in je eigen belangen als lokaal bestuur. Zorg dat er binnen je netwerk ruimte is om het over zaken niet eens te zijn, met respect voor elkaars mening. Vertrekken vanuit de belangen van kinderen en jongeren is de grootste gemeenschappelijke deler voor alle partners in je netwerk. Om voldoende draagvlak te creëren en concreet aan de slag te kunnen met je visie, vertaal je deze in een aantal doelstellingen waar iedereen zich in kan vinden. Zo zullen er soms keuzes gemaakt moeten worden die niet alle partners even leuk vinden. Het is belangrijk dat je dan kan duiden waarom deze keuzes gemaakt werden en hoe ze zorgen dat er aan de gezamenlijke doelstellingen wordt gewerkt. Men moet elkaar succes gunnen, ook al gaat dat soms ten koste van het eigen (extra) succes.

GEEF RUIMTE VOOR EXPERIMENT EN VERNIEUWING

En tot slot, geef ruimte voor experiment en vernieuwing. Soms komen er nieuwe kansen op jouw pad of op het pad van een partner. Zorg voor omstandigheden waarin vernieuwing welkom is, en niet gezien wordt als een bedreiging voor het huidige vrijetijdslandschap. Vernieuwing is een kans waar iedereen uit kan leren. Om dat leren mogelijk te maken, moet rekening gehouden worden met de kans dat falen voorkomt. Een flexibele en ontwikkelingsgerichte houding aannemen is cruciaal. Maak ruimte om te leren door te doen en zet fouten om in leerkansen.

In die experimentele of vernieuwende rol kunnen visies soms verschillen, of kan een partner meer afstand wensen te nemen van het lokaal bestuur (bijv. Wanneer die een politiserende rol opneemt). Accepteer deze kans en bekijk samen wat die afstand betekent en welke verwachtingen er nog zijn naar elkaar.

Politiek kader als belangrijke hefboom

Om die visie op vrijetijdskansen te realiseren, vormt het lokaal bestuur en haar politiek kader een belangrijke hefboom. Het is dan ook belangrijk om ook hen als partner te betrekken bij het uitwerken van een visie. Als jeugdambtenaar vorm je hier de brug tussen het netwerk en de politiek. Jij kan op zoek gaan naar raakpunten, de politiek inspireren om keuzes te maken op basis van de input en visie van je netwerk. En andersom kan je jouw netwerk ook inspireren om mee na te denken over het politieke kader. Door deze brug te leggen, maak je het ook makkelijker om signalen van kinderen, jongeren en partners tot bij de politiek te brengen.

Zorg dat lokale politiek en je netwerkpartners elkaar vooral vinden in gedeelde belangen, en dat ze elkaar kunnen inspireren rond waar ze het niet over eens zijn.

Lees meer over kind- en jongerenvriendelijk beleid

Wil je meer details kennen over enkele zaken die we aanhaalden in deze tekst? Dan kunnen we je volgende literatuur aanraden.

De Brede jeugdreflex

- De [brede jeugdreflex](#) is in hoofdzaak een filosofie, ingebed in de manier van denken en handelen van het lokaal bestuur. Beleidsmakers zetten bij alle beslissingen de bril van kinderen en jongeren op en toetsen waar mogelijk de beleidskeuzes af bij hen.

Op volgende pagina's vind je meer over het kinderrechtenverdrag en kindvriendelijkheid:

- Hoe maak je [kindvriendelijk beleid](#)? Zet kinderrechten centraal.
- Het label [Kindvriendelijke Steden en Gemeenten in Vlaanderen](#) beloont steden en gemeenten die aantonen dat ze ambitie hebben om op lange termijn te werken aan de kindvriendelijkheid van hun beleid.
- [Inspiratiekader](#) voor een kindvriendelijke stad of gemeente

Kinderen en jongeren betrekken bij het beleid

Kiezen voor [participatief besturen](#) betekent een klimaat scheppen voor participatie die bottom-up ontstaat en zelf eerlijke participatie-initiatieven opzetten. Van de jeugdraad ondersteunen tot belevingsonderzoek opzetten. Het resultaat is een goed beleid voor en op maat van kinderen en jongeren.

Vrijetijdschansen voor alle kinderen en jongeren

[Komaf](#) wil drempels naar vrije tijd verlagen. En wil zo méér jeugdwerk en jeugdaanbod realiseren voor méér kinderen en jongeren op lokaal niveau.

Regionaal samenwerken

Door [regionaal samenwerken](#) winnen gemeenten aan beleidskracht. Ook voor de vrijetijdschansen in je gemeente is daar veel winst te boeken.

Regie Vrije Tijd

Wil je nog meer weten over Regie Vrije Tijd? Neem dan zeker een kijkje op onze [webpagina over Regie Vrije Tijd](#).